

На основу чл. 16, ст. 1, тач. 24 и 25 Статута Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву, Наставно-научно вијеће Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву, на 15. редовној сједници, одржаној 26.01.2024. године, донијело је

**ПРОГРАМ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА
И МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ
УНИВЕРЗИТЕТА У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ У 2024. ГОДИНИ**

Научно-истраживачки рад и међународна сарадња на Правном факултету Универзитета у Источном Сарајеву у 2024. години одвијаће се у складу са стратешким циљевима зацртаним Акционим планом развоја за период 2021–2026. година, који је Правни факултет усвојио 2021. године.

У погледу научно-истраживачког рада, стратешки циљеви Правног факултета Универзитета у Источном Сарајеву за период 2021–2026. година, односе се на наставак активности у погледу даљег унапређења квалитета и обима научно-истраживачког рада те јачања истраживачких капацитета. Прије свега, ове активности тичу се организације научних скупова, објављивања научних часописа и публикација, повећања изврсности резултата научно-истраживачког рада, учешћа у домаћим и међународним научно-истраживачким пројектима, повећања видљивости и доступности научно-истраживачког рада, јачања сарадње са другим научно-истраживачким институцијама у региону и шире, те унапређења услова за обављање научно-истраживачког рада.

Циљеви Факултета у области међународне сарадње за период 2021–2026. година заснивају се на досад постигнутим резултатима, како у области сарадње са партнерима из иностранства, тако и у области размјене наставника и студената. Факултет је члан Европске организације за јавно право, у континуитету од 2012. године, Европске асоцијације правних факултета од 2023. године, као и Међународног удружења правних факултета. Осим тога, факултет остварује сарадњу са факултетима ван граница наше земље, у првом реду са факултетима из окружења. Циљ факултета је да одржи и развије сарадњу са организацијама и факултетима с којима је досад сарађивао, и то не само у досад познатим облицима и активностима, већ и у другим активностима. Поред тога, факултет ће повећати своју међународну видљивост тако што ће приступити новим међународним научним и стручним организацијама и успоставити сарадњу са правним факултетима из земаља у окружењу и шире.

У вези са горе постављеним стратешким циљевима, у 2024. години, на Правном факултету Универзитета у Источном Сарајеву спроводиће се двије групе активности, које имају карактер научно-истраживачког рада или су с тим радом непосредно повезане, односно које ће се одвијати кроз међународну сарадњу.

Прву групу активности чиниће научно-истраживачки рад, који ће се огледати у: организовању научних скупова, објављивању зборника радова, издавању *Годишњака Правног факултета у Источном Сарајеву* и *Годишњака студената Правног факултета у Источном Сарајеву*, објављивању научних монографија, универзитетских уџбеника те осталих научних радова чији су аутори наши наставници и сарадници, подизању цитираности њихових радова, изради домаћих и међународних научно-истраживачких пројеката, унапређењу услова за обављање научно-истраживачког рада те повећању видљивости и доступности научно-истраживачког рада.

Другу групу активности чиниће међународна сарадња, која ће се огледати у настављању и продубљивању сарадње у оквиру међународних организација у чијем

чланству се Правни факултет непосредно или посредно налази, потписивању нових споразума о сарадњи са другим факултетима, институтима и међународним организацијама, организовању предавања страних предавача, одржавању правних клиника и школа уз подршку иностраних партнера, међународне размјене наставника и студената, као и учешћа наших студената на конкурсима за различита такмичења и праксе у земљи и иностранству.

1. Научно-истраживачки рад

1.1. Организовање научних скупова

Први вид научно-истраживачког рада представљаће организовање научних скупова. Од 2010. године до данас, дванаест пута је организован Научни скуп поводом Дана Правног факултета. Научни скупови поводом Дана Правног факултета постали су традиционални и намјеравамо организовати такав скуп по тринаести пут крајем октобра 2024. године. Научно-наставно вијеће Правног факултета одредило је крајем 2023. године општу тему научног скупа – „Право између заштите и злоупотребе“, те именovalo чланове научног и организационог одбора.

Према броју аутора, држава из којих долазе, броју реферата, као и броју и значају суорганизатора, XII Научни скуп поводом Дана Правног факултета **највећи је научни скуп у области права који је у посљедње три године одржан на простору југо-источне Европе и један је од највећих на тлу цијеле Европе**. Научни скуп који организујемо класификован је и категорисан од стране Министарства за научнотехнолошки развој и високо образовање Републике Српске као **међународни научни скуп од посебног значаја прве категорије**. Наш скуп **један је од три најбоље рангирана у држави у свим научним областима, и први у области друштвено-хуманистичких наука**. Ову категоризацију и класификацију имају X, XI и XII Научни скуп поводом Дана Правног факултета који су одржани у 2021, 2022. и 2023. године. Скупови одржани 2019. и 2020. године класификовани су и категорисани као међународни научни скуп прве категорије, и били су најбоље вредновани научни скупови у области друштвено-хуманистичких наука у годинама у којима су одржани.

XII Научни скуп поводом Дана Правног факултета одржан је 28. октобра 2023. године на општу тему „Правне празнине и пуноћа права“. На скупу је учествовало **206 аутора и коаутора из 23 државе са три континента** (Русија, Грчка, Кина, Италија, Мађарска, Шпанија, Куба, Мексико, Турска, Бугарска, Румунија, Грузија, Молдавија, Кипар, Холандија, Данска, Шведска, Србија, Сјеверна Македонија, Хрватска, Словенија, Црна Гора и БиХ са ауторима из Републике Српске и Федерације БиХ) који су саопштили **162 реферата** на српском, руском, енглеском, италијанском, шпанском односно матерњим језицима учесника. **На свјетским језицима саопштено је скоро 100 реферата.**

Суорганизатори скупа су: Међународно удружење правника са сједиштем у Москви, Руска Федерација (*Международный союз юристов, Москва / International Union of lawyers, Moscow, Российская Федерация / Russian Federation*), Европска организација за јавно право са сједиштем у Атини, Република Грчка (*European Public Law Organization*), Институт за упоредно право са сједиштем у Београду, Република Србија, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу из Београда, Република Србија, и Институт за криминолошка и социолошка истраживања из Београда, Република Србија. У Научном одбору скупа учествују признати научници из 11 држава (Русије, Грчке, Мађарске, Уједињеног Краљевства, Белгије, Србије, Хрватске, Црне

Горе, Сјеверне Македоније, Словеније и БиХ), који су објавили радове у публикацијама са ISI листе и односе се на тему скупа. Између осталих, члан Научног одбора је некадашњи судија Међународног суда правде у Хагу, а остали чланови су редовни и ванредни професори од којих су многи садашњи и бивши декани и продекани правних факултета из земаља региона..

Надамо се да ће током 2024. године **Научни скуп поводом Дана Правног факултета задржати постигнути значај**, што је веома изазован циљ у конкуренцији стотина правничких скупова у региону и Европи. Један од најважнијих циљева у 2024. години у погледу научно-истраживачког рада биће нам управо то.

Организовање овог скупа зависиће и од расположивих новчаних средстава, имајући у виду да на нашим скуповима сваке године учествује све више референата. За скупове из 2020, 2021, 2022. и 2023. године, **управа факултета у потпуности је обезбиједила средства потребна за одржавање скупа, али и за издавање зборника радова**. Донаторска средства обезбијеђена су од стране органа републичке власти и органа јединица локалне самоуправе, струковних удружења, РУГИПП-а, привредних друштава, појединаца и др. Осим донаторских средстава, у 2023. години био је расписан **Конкурс за суфинансирање одржавања научних скупова** од стране Министарства за научно-технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске, на коме смо **добили значајна средства за одржавање скупа и објављивање зборника у 2023. год.**

Управа факултета финансијска средства за одржавање наредног Научног скупа поводом Дана Правног факултета обезбиједиће из следећих извора: 1) донаторска средства Владе и Предсједника Републике Српске; 2) средства која додјељује Министарство за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске; 3) помоћ јединица локалне самоуправе; 4) помоћ Адвокатске коморе Републике Српске и Нотарске коморе Републике Српске; 5) помоћ РУГИПП-а; 6) помоћ привредних субјеката; 7) суфинансирање од стране других институција и појединаца, и у крајењем, мада то у претходне четири године није било потребно, 8) властита средства факултета. Треба нагласити да су научни скупови прије 2020. године највећим дијелом финансирани од стране факултета, али и да је дио трошкова суфинансирало надлежно министарство, док су у суфинансирању појединих скупова учествовали Општина Пале и Град Бијељина, те друге институције (Гендер центар Владе Републике Српске суфинансирао је научни скуп одржан 2012. године). Имајући у виду ова искуства, као и сарадњу која је успостављена са различитим институцијама и организацијама, оправдано је очекивати да ће ови субјекти већим дијелом или **у потпуности финансирати одржавање научног скупа у 2024. години**, а како је то било у периоду од 2020. до 2023. године.

Новоуспостављени односи сарадње са универзитетима из Европе биће искоришћени за **укључивање што већег броја професора ван нашег говорног подручја у научне одборе скупова**, уз учешће истакнутих домаћих научника, под условом да су сви они објавили радове у публикацијама са ISI листе, јер је то услов који мора бити испуњен за највишу класификацију и категоризацију скупа. Циљ је да у раду скупова у све већем броју учествују и референти који долазе ван територије бивших југословенских република. Ово је посебно остварено на три претходна скупа, а на посљедњем поготово. **У раду посљедњег скупа међу 206 учесника била су 122 инострана аутора од којих преко 40 изван држава насталих на простору бивше Југославије.**

Досад су у раду научних скупова учествовали само академски радници. Циљ треба да буде да у раду скупова учествују и судије, тужиоци, нотари и адвокати, са рефератима или само као слушаоци и учесници у расправи, што би им било вредновано

од стране надлежних институција и организација као дио обуке и семинара које су похађали. То је и постигнуто у 2023. години. На овај начин, остварује се бољи спој правне теорије и праксе, а врши се и успјешнија промоција факултета. Ова активност већ је започела 2018. године, а треба је наставити и у наредним годинама. У раду научних скупова као референти могу учествовати поједине судије, тужиоци, адвокати и нотари према одлуци организатора скупа. С тим у вези, управа факултета обавила је преговоре и послала је дописе надлежним правосудним институцијама и струковним организацијама и надамо се унапређењу сарадње током 2024. године.

Осим Научног скупа поводом Дана Правног факултета, у 2023. години Правни факултет традиционално био је суорганизатор још једног научног скупа – XX Савјетовања „Октобарски правнички дани“ (октобар 2023), у организацији Удружења правника Републике Српске и Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, са суорганизаторима међу којима је и Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву. У 2024. години Правни факултет требало би да буде **суорганизатор XXI Савјетовања „Октобарски правнички дани“** (октобар 2024), у организацији Удружења правника Републике Српске и Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, са суорганизаторима међу којима је и Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву.

У септембру 2024. године, Правни факултет ће организовати и **19. Регионалну конференцију међународног приватног права** на тему „*Application of General Legal Principles in the Contemporary Private International Law*“. Конференција ће окупити стручњаке из области међународног приватног права из свих земаља бивше СФРЈ, Турске, Албаније, Бугарске, Грчке, Низоземске, Њемачке, Велике Британије итд., а међу њима и стручњаке из Хашке конференције за међународно приватно право, *Max Planck* Института за упоредно и међународно приватно право из Хамбурга и Т.М.С. *Asser* Института за међународно и европско право из Хага. Конференција би требало бити одржана у саорганизацији и под покровитељством ГИЗ-а БиХ.

Осим поменута три скупа, Правни факултет ће настојати да учествује у организацији **још неких скупова у земљи и иностранству**, зависно од околности и сарадње коју будемо развијали са домаћим и страним партнерима.

1.2. Објављивање зборника радова и осталих научних публикација

Правни факултет препознат је у академској заједници, између осталог, и по томе што објављује обимне и квалитетне зборнике радова са научних скупова. Зборници су уређени технички беспријекорно, а сви реферати имају уједначену структуру и начин цитирања. Ови квалитети су препознати и позитивно вредновани и од стране претходних министара науке и технологије, али и од Комисије за категоризацију научних скупова која већ неколико година категорише наш научни скуп. Зборници радова су у цјелини објављени и на интернет страници Правног факултета, па су и на тај начин доступни читаоцима, а уредници зборника постарали су се да њихови примјерци буду послати не само ауторима него и библиотекама правних факултета и универзитетским библиотекама у земљи и региону.

Током 2023. године објављен је Зборник радова са XI Научног скупа поводом Дана Правног факултета „Право између стварања и тумачења“, који је одржан у новембру 2022. године. У зборнику је **на преко 2000 страница у четири тома објављен 101 рад од 124 аутора и коаутора из 15 држава** (Русија, Италија, Мађарска, Шпанија, Француска, Бугарска, Румунија, Мексико, Перу, Србија, Сјеверна

Македонија, Хрватска, Словенија, Црна Гора и Босна и Херцеговина са ауторима из Републике Српске и Федерације БиХ). **Трећина радова објављена је на свјетским језицима (енглески, руски и италијански).**

У 2024. години треба да објавимо Зборник радова са XII Научног скупа поводом Дана Правног факултета „Правне празнине и пуноћа права“, који ће као и досадашњи зборници испуњавати све услове превиђене Правилником о публикавању научних публикација. **Надамо се да ће овај зборник бити објављен у пет томова, на око 2500 страна.**

Окончан је процес објављивања зборника радова са научних скупова у CEEOL-у. Досад, објављени су зборници радова са 11 скупова (одржаних 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018, 2019, 2020. 2021. и 2022. год.) и сви бројеви Годишњака Правног факултета у Источном Сарајеву, а биће објављени и зборник радова са последњег скупа. Зборници радова су прихваћени за уврштавање и у **EBSCO OPEN ACCESS** базу. Факултет је током 2023. године индексирао свих својих 11 зборника радова у највећој и најзначајнијој бази правне литературе на свијету *HeinOnline*, на основу уговора који је закључен 2022. године. Ова одлука *HeinOnline* је признање нашем факултету, нашим научно-истраживачким и издавачким напорима, будући да услови за уврштавање у ову базу нису једноставни, а у њој се налази мали број академских публикација са подручја бивше Југославије. Циљ треба да нам буде да **зборници радова** са научних скупова буду **индексирани** у још неким базама, поготово у базама зборника са научних скупова које се налазе у оквиру *Web of Science* или *SCOPUS*.

Поред зборника радова, управа факултета треба да планира и подстиче и **издавање уџбеника и научних књига**. У ту сврху, наставници и сарадници треба да конкуришу за суфинансирање средстава од стране Министарства за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске. Осим тога, факултет треба да прошири сарадњу са издавачким кућама из земље и региона, као што су Правни факултет Универзитета у Београду, Службени гласник из Београда, Завод за издавање уџбеника Републике Српске, или *University Press* из Сарајева, с циљем реализације заједничких издавачких подухвата. На овај начин, наша издања имала би знатно већу читаност, самим тим и цитираност. У претходним годинама предузете су конкретне активности у овом погледу приликом објављивања уџбеника и научних монографија неких наших наставника, а које треба наставити и у 2024. години.

У току 2023. године, Правни факултет био је издавач **једног зборника радова са научног скупа у четири тома, једног тематског зборника са пројекта, једног зборника сажетака, три универзитетска уџбеника, и двије научне монографије**. У оквиру Конкурса за суфинансирање научних скупова из 2023. године пријавили смо зборник радова објављен у 2023. години и **одобрена су нам средства по овом конкурсу**. Надамо се да ће у 2024. години конкурси за суфинансирање научних скупова и суфинансирање издавања научних публикација бити објављени, да ће средства за суфинансирање бити повећана, те да ће наши аутори писати а Правни факултет објављивати њихове радове, као и зборнике радова са скупова и пројеката.

Ове године, факултет ће, заједно са неколико издавача из Републике Србије, бити саиздавач монографије посвећене проф. др Михаилу Константиновићу.

Претходних година, издања факултета била су промовисана и на Међународном сајму књига у Београду. Сајам књига одржан је у 2023. години, и били смо представљени на овом сајму на заједничком штанду Универзитета у Источном Сарајеву. У 2024. години наставићемо са представљањем наших издања на **Сајму књига у Београду**.

1.3. Издавање Годишњака

У овој години, Правни факултет намјерава објавити заостале бројеве *Годишњака Правног факултета у Источном Сарајеву* и припремљене бројеве за све претходне и текућу годину електронског часописа *Годишњак студената Правног факултета у Источном Сарајеву*, имајући у виду да смо и током 2023. године као и много година уназад имали проблема у вези са обезбјеђивањем информатичке подршке у раду факултета (трудничка боловања и породична одсуства запослених колегица, одлазак радника на друга радна мјеста и др.). Циљ нам је да ове године *Годишњак Правног факултета у Источном Сарајеву* буде вреднован у складу са правилима Министарства за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске, и да се **нађе на листи научних часописа коју води ово министарство**.

Управа факултета обезбиједиће финансијска средства потребна за редовно излажење часописа *Годишњак Правног факултета у Источном Сарајеву*. У Редакцију *Годишњака* треба, поред садашњих угледних професора, укључити још неке наставнике нашег и осталих познатих правних факултета. Такође, Редакција *Годишњака* може да прошири листу рецензената.

Годишњак је тренутно реферисан у бази академских часописа *Central and Eastern European Online Library – CEEOL*, што значи да су сви чланци бесплатно доступни великом броју корисника ове базе у пдф облику, и што значајно повећава видљивост часописа и доприноси афирмацији факултета, његових наставника и сарадника. Осим тога, у преговорима смо са одговорним особама EBSCO базе, која је једна од највећих свјетских база академских часописа и научних књига, и *Годишњак* се налази у процедури оцјене квалитета и требало би да у скорије вријеме буде уврштен и у ову базу.

Један од најважнијих задатака у 2024. години биће **категоризација Годишњака од стране Министарства** за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске, коју нажалост из објективних разлога до сада нисмо спровели. Дио ових активности спроводили смо и у 2023. години.

1.4. Научно-истраживачки и остали пројекти

На Правном факултету у априлу 2023. године одржан је округли сто на тему **„Заштита начела уставности и људских права у ванредном околностима у пракси уставних судова Србије, Републике Српске и Европског суда за људска права“**. Округли сто организован је у оквиру истоименог научно-истраживачког пројекта који је факултет реализовао са Правним факултетом Универзитета у Новом Саду, а који је суфинансирао покрајински секретаријат за науку и образовање АП Војводина Републике Србије. Резултати истраживања, која обухватају око 150 страна текста биће штампани у издању Правног факултета у Новом Саду, у часопису овог факултета, а затим и представљени академској заједници и институцијама.

У 2023. години, у оквиру пројекта **„Реформа законодавства о реструктурирању, реорганизацији и стечају у светлу европских тенденција“**, издат је истоимени тематски зборник радова са међународног научног скупа који је представљао завршну активност пројекта. Пројекат је реализован у периоду од 2020. до 2022. године, а реализован је средствима Министарства за научно-технолошки развој, високо образовање и информационо друштво Републике Српске и Правног факултета

Универзитета у Источном Сарајеву. У Зборнику је објављено 17 реферата на око 400 страница.

Током 2023. године, три наставника и један сарадник Правног факултета, заједно са колегама из 15 партнерских организација из 10 држава Европе, пријавили су научно-истраживачки пројекат преко Универзитета у Источном Сарајеву на позив ERASMUS-EDU-2023. Пројект је одобрен и биће спроведен у наредне двије и по године, а односи се на **права дјетета и педагошко инклузивни рад са малољетницима**.

Крајем 2023. године, Правном факултету одобрен је научно-истраживачки пројекат на тему **„Реформа изборног законодавства у Босни и Херцеговини: Јачање институционалног легитимитета“**, који суфинансира Министарство за научно-технолошки развој и високо образовање Републике Српске. Пројекат ће трајати 12 мјесеци.

Факултет ће ове године пријавити научно-истраживачки пројекат **„Финансирање локалне самоуправе у Републици Српској и Републици Србији: Стање и перспективе“**, у сарадњи са Правним факултетом Универзитета у Новом Саду, а пројекат ће се суфинансирати средствима покрајинског секретаријата за науку и образовање АП Војводина Републике Србије. Пројекат ће, уколико буде одобрен, почети да се реализује у марту ове године и трајаће дванаест мјесеци, што значи да ће се највећим дијелом реализовати у овој години.

Правни факултет је прије неколико година започео активности на обезбјеђивању учешћа у *Erasmus+* пројектима, које финансира Европска унија, а који треба да обезбиједи размјену наставника, сарадника и студената. Учешће у овим пројектима није могуће уколико факултет нема развијене односе сарадње са факултетима из других држава, поготово са факултетима из држава чланица Европске уније. Будући да су ови односи успостављени и интензивирани у претходних десетак година, могуће је обезбиједити партнерско учешће у поменутим пројектима. Осим сарадње са Правним факултетом Свеучилишта у Осијеку и сарадње са Универзитетом у Катанцару, са којима су *Erasmus+* пројекти реализовани, закључени су или су у припреми споразуми, односно меморандуми о сарадњи са сљедећим универзитетима из Италије: Сасари, Бреша, Парма и Бари. У овом тренутку, у плану је и постизање споразума са Универзитетом из Кордобе (Шпанија), с којим су успостављени контакти. Закључивање ових меморандума претпоставка је за израду пројеката који ће бити поднесени на одобрење Европској комисији.

Током 2023. године одобрени су Еразмус+ пројекти са два универзитета из Италије – **Универзитетом у Катанцару** и **Универзитетом у Пескари**, једним универзитетом из Сјеверне Македоније – **Универзитетом у Штипу**. У 2024. години реализоваће се размјена студената и наставника у оквиру ових Еразмус+ пројеката.

У оквиру пројекта са Универзитетом у Катанцару **један наш студент** моћи ће да проведе један семестар на овом универзитету у Италији, да слуша предавања и полаже испите на енглеском језику, а боравак ће бити финансиран средствима из пројекта. Исто тако, **један наш наставник** моћи ће да држи предавања на енглеском језику на овом универзитету, у трајању од пет радних дана. Пројектом је предвиђено и да ће **по један наставник и студент са Универзитета у Катанцару** моћи да дође на наш факултет и да држи предавања односно слуша наставу.

На позив Универзитета у Пескари упућен Правном факултету, наш универзитет је постао партнер у Еразмус+ пројекту размјене наставника и студената са поменутим италијанским универзитетом. **Студенти** ће у наредном периоду имати могућност да проведу један семестар на Универзитету у Пескари, упознају начин студирања, друже се са колегама, и уживају у чарима овог јадранског града. Осим тога, **наставници** ће имати прилику да предају студентима у Пескари, као што ће бити отворен позив

италијанским професорима да одрже предавања нашим студентима. Декан Правног факултета проф. др Горан Марковић током 2023. године боравио је, у оквиру Еразмус+ пројекта у посјети Универзитету у Пескари. У овој години планирано је **закључење споразума о сарадњи** са Департманом за правне и друштвене науке Универзитета у Пескари.

На Правном факултету Универзитета „Гоце Делчев“ у Штипу, крајем 2023. године одржано је низ наставних и научних активности на којима су учествовали наши наставници. Активности су резултат сарадње нашег факултета са Правним факултетом у Штипу, у оквиру одобреног Еразмус+ програма. Проф. др Станка Стјепановић одржала је **предавање** студентима, одржан је **округли сто** на коме су учествовали проф. др Свјетлана Ивановић и доц. др Ђорђе Мариловић, а одржана је и **промоција једног нашег уџбеника**. Током боравка у Штипу, договорено је потписивање **споразума о сарадњи** која ће обухватити заједничке пројекте, гостујућа предавања, учешће на научним скуповима и друге облике сарадње. Дио активности из овог пројекта биће спроведен и током 2024. године.

Осим поменутих видова размјене наставника и сарадника у оквиру одобрених Еразмус+ пројеката, уколико ресорно министарство буде суфинансирало одлазак студената и наставника у друге земље, планираћемо **одлазак наших наставника и сарадника на Финансијски универзитет у Москву**, а ако **студенти из Москве** буду заинтересовани, организоваћемо долазак једног или више студената на наш факултет. Ова активност започела је ових дана.

Управа ће предузети мјере како би била реализована **размјена наставника и студената са Факултетом за правне и политичке науке Универзитета у Сегедину**. Реализација ове активности зависиће од тога да ли ћемо ући у Еразмус + пројекат са овим универзитетом и од тога да ли ће мађарска амбасада у Босни и Херцеговини нудити стипендије академском особљу и студентима у програму *Stipendium Hungaricum*.

Факултет ће у наредном периоду **користити успостављене односе сарадње са другим факултетима**, у првом реду са факултетима из окружења који имају сједиште у државама чланицама Европске уније, да учествује у већем броју ових пројеката. На овај начин, **студенти** ће бити у могућности да, финансијски подржани средствима из ових пројеката, **проведу неколико мјесеци** (семестар или два) на европским факултетима, слушају предавања и полажу испите, који ће им бити признати на нашем факултету, а **наставници и сарадници** ће бити у могућности да **држе гостујућа предавања** на европским универзитетима или да спроводе научно-истраживачки рад на њима.

Да би факултет могао успјешно да учествује на конкурсима за суфинансирање научно-истраживачких пројеката, потребно је **да буду испуњени одређени услови**: 1) наставници и сарадници, у првом реду наставници са вишим звањима, треба да испуњавају строге услове који се траже за учешће у пројектима, поготово кад је ријеч о пројектима које финансира Европска унија (осим познавања енглеског језика, морају имати и радове објављене у признатим међународним часописима, који су индексирани на одговарајућим листама, у првом реду на ISI листи); 2) за учешће у европским пројектима, потребни су развијени односи сарадње са другим универзитетима, у првом реду оним из Европске уније, који могу бити носиоци пројекта; 3) осмишљавање пројеката и проналажење партнера не може бити задатак само управе факултета, већ то треба да буде активност у којој ће сарађивати широк круг наставника и сарадника.

Пошто очекујемо расписивање Конкурса за суфинансирање научно-истраживачких пројеката од стране Министарства за научнотехнолошки развој и високо образовање Републике Српске током 2024. године, **факултет треба да**

припреми најмање један пројекат и учествује на конкурсима које Министарство расписује. Притом, Наставно-научно вијеће треба да има либералан однос према приједлозима пројеката, у том смислу што треба да, колико год је могуће, подржи приједлоге који потичу од катедри или појединих наставника или сарадника.

Осим пројеката које финансира Министарство за научнотехнолошки развој и високо образовање Републике Српске, факултет треба да успостави сарадњу и са другим министарствима у Влади Републике Српске. Циљ ове сарадње могло би бити **истраживање примјене одређених правних прописа и израда нових или измјене и допуне постојећих прописа.** У том смислу, требало би закључити и споразум са овим министарствима, што је већ урађено са Министарством правде поводом израде Породичног закона. Са оваквим активностима треба наставити и у 2024. години као и у годинама пред нама, а од наставника и сарадника се очекују приједлози за предузимањем конкретних активности које ће факултет подржати.

С циљем израде и учешћа на заједничким научно-истраживачким и стручним пројектима, током 2023. године Правни факултет је потписао **споразум о сарадњи између осам правних факултета у Босни и Херцеговини:** Правног факултета у Источном Сарајеву, Правног факултета Универзитета у Сарајеву, Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, Правног факултета Универзитета у Тузли, Правног факултета „Демал Биједић“ у Мостару, Правног факултета Универзитета у Бихаћу, и Правног факултета Универзитета у Зеници. Споразум је потписан и са **Факултетом политичких наука Универзитета у Бањој Луци, те Српским удружењем за правну и социјалну филозофију из Београда.**

Факултет треба да користи чињеницу да је, посредством Универзитета у Источном Сарајеву, члан Европске организације за јавно право и Европске асоцијације правних факултета, и да **осмишљава европске пројекте** са овом организацијом или њеним појединим чланицама. Учешће у европским пројектима биће могуће и уколико се искористе добри односи сарадње са другим правним факултетима из региона. Задатак управе факултета биће да самостално и у сарадњи са катедрама и појединим наставницима и сарадницима формулише идеје и проналази партнере за учешће у пројектима. Да би овај вид научно-истраживачког рада био могућ, потребни су **креативан приступ и сарадња већег броја наставника и сарадника,** јер је неозбиљно и аматерски мислити да је довољно да се управа факултета заузме, па да то донесе пројекте, поготово европске, факултету. Досадашње активности управе факултета довеле су до тога да су неки наши професори добили позив за учешће на европским пројектима, а неки су већ укључени у те пројекте.

У периоду 2019–2023. године, управа факултета предузела је активности у вези са приступањем Правног факултета **СЛП пројекту**, („*Student Law Practicum*“), који преко Националног центра за државне судове – канцеларија у БиХ [NCSC] финансира Биро за борбу против међународне трговине дрогом и спровођење закона Министарства иностраних послова SAD – INL, *International narcotics and Law Enforcement – United States Department of State*). У оквиру овог пројекта закључен је **Оквирни споразум о разумијевању за унапређење практичне наставе и обуке студената права и дипломираних правника,** који обухвата правне факултете, судове, тужилаштва, струковна удружења и центре за едукацију судија и тужилаца Републике Српске и Федерације БиХ. Правни факултет је постао први потписник овог споразума. Оквирни споразум о разумијевању закључило је, или му је приступило, више од 40 институција и организација из Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине (међу којима правни факултети, судови, тужилаштва, професионална удружења адвоката, судија, тужилаца и стручних сарадника правосуђа, те центри за едукацију судија и тужилаца).

На основу споразума, за успјешно обављену студентску праксу током љетњег семестра 2023. године, Правни факултет и правосудне институције издали су укупно **54 сертификата студентима**, а још 30 студената учествовало је на пракси у зимском семестру, у укупно осам правосудних институција у Источном Сарајеву, Бијељини и Требињу. На овај начин одржано је **укупно 84 појединачних студентских пракси током 2023. године**. Правни факултет је међу само три факултета, и једини у Републици Српској, чији студенти су већ били на овако организованој пракси на основу Оквирног споразума о разумијевању.

На састанцима одржаним на нашем факултету током 2023. године у четири наврата, представници Националног центра за државне судове истакли су задовољство сарадњом са Правним факултетом, сматрајући да је начин и обим праксе на нашем факултету показао озбиљност факултета и његових студената, због чега **наш факултет предњачи у спровођењу програма студентске праксе**. Представници NCSC оцијенили су да је **наш факултет један од кључних и најактивнијих партнера у пројекту**, имајући у виду чињеницу да организује студентску праксу у осам правосудних институција у Источном Сарајеву, Бијељини и Требињу, те да је на његову иницијативу осам правосудних институција приступило овом споразуму, што чини чак 20% свих страна Оквирног споразума. На два од ова четири састанка били су позвани представници правосудних институција, којом приликом је посебно разговарано о искуствима са праксе и другим облицима будуће сарадње.

Будући да Оквирни споразум остаје на снази, факултет треба да **прошири праксу предвиђену споразумом**, како у погледу укључених правосудних институција, тако и у погледу заступљених области. Пракса је већ значајно проширена током 2023. године у односу на 2022. годину. Значајна могућност предвиђена Оквирним споразумом, о којој је расправљано на поменутих састанцима, односи се на **могућност организовања округлих столова и истраживања на теме које би предложиле правосудне институције**. Пракса за студенте Правног факултета предвиђена је и у адвокатским канцеларијама у Републици Српској. Током 2023. године у неколико наврата је иницирано започињање ове активности, а након доношења одговарајућих аката на нивоу Адвокатске коморе Републике Српске створене су потребне претпоставке да се пракса одржи. Све ове активности се очекују у 2024. години.

У 2023. години Правни факултет потписао је **Споразум о сарадњи са Адвокатском комором Републике Српске**. Споразум је закључен на иницијативу нашег факултета, а односи се на сарадњу факултета и коморе. Сарадња ће се, у првом реду, огледати у студентској пракси, коју ће студенти моћи похаћати у одређеним адвокатским канцеларијама, у облицима о којима буде постигнут конкретан договор. Осим тога, Адвокатска комора и Правни факултет организоваће предавања појединих адвоката нашим студентима, а организоваће и симулације суђења. Договорено је заједничко организовање обука, предавања, округлих столова на актуелне правничке теме, заједничко учешће на јавним расправама о нацртима закона, размјена стручне литературе и др. У 2024. години треба настојати да се договорени видови сарадње остваре у што већем обиму.

Правни факултет и **Град Источно Сарајево** потписали су **Меморандум о разумијевању и сарадњи**, којим је уређено питање организовања студентске праксе у Градској управи, сарадња наставника и сарадника Правног факултета приликом израде правних аката у надлежности Града, али и оних који су значајни за развој и функционисање Града. Предвиђено је и организовање округлих столова и конференција посвећених унапређењу организације и функционисања система локалне самоуправе, правног система и високошколског образовања, организовање семинара и других активности образовног карактера, уз примарно учешће, у својству предавача,

наставника и сарадника Факултета. Град је исказао интересовање и спремност за давање помоћи приликом опремања суднице на Правном факултету.

Истовјетан **Меморандум о сарадњи и разумијевању** потписан је и између Правног факултета и Скупштине **Града Бијељина**. Овим споразумом формализована је и институционализована сарадња ове двије институције. На тај начин, омогућено је да Правни факултет пружа помоћ граду и Скупштини града Бијељина уколико се помоћ покаже као потребна у погледу израде правних аката који су у надлежности Скупштине града, као и у погледу заједничког организовања округлих столова, семинара, предавања и сл. С друге стране, Скупштина града може да пружи студентску праксу нашим студентима.

Такође, Правни факултет и **Скупштина Брчко Дистрикта** Босне и Херцеговине потписали су **Меморандум о разумијевању и сарадњи**. Потписивање Меморандума представља основ за богату сарадњу двију институција, на образовном, законодавном и истраживачком плану. Меморандумом је предвиђено организовање низа заједничких активности, као што су: сарадња у области израде закона и других правних аката из надлежности Скупштине; студентска пракса у Скупштини; организовање семинара, у сарадњи са Европском организацијом за јавно право, с циљем стручног усавршавања запослених у Скупштини, другим јавним институцијама и јавним предузећима у Дистрикту; унапређење правног система на принципима владавине права, људских права, толеранције, и др.; унапређење високошколског образовања, заснованог на истинским вриједностима знања, истраживања, критичког мишљења и друштвене одговорности.

Све ове потписане споразуме са локалним заједницама треба на ваљан начин искористити у 2024. години и у наредним годинама. С тим у вези, наставници и сарадници Правног факултета треба да се ангажују на спровођењу начелно договорених активности.

1.5. Унапређење услова за обављање научноистраживачког рада и повећање видљивости и доступност научноистраживачког рада

Наставницима и сарадницима као и студентима Правног факултета требало би и даље да буде омогућен **приступ EBSCO сервису** – агрегатној платформи која обухвата базе академских часописа и књига (*Academic Search Ultimate* и *eBook Subscription Academic Collection*), као и приступ базама „Research4Life“ (*Research for Health [Hinari]*, *Research in Agriculture [AGORA]*, *Research in the Environment [OARE]*, *Research for Development and Innovation [ARDI]* and *Research for Global Justice [GOALI]*). На иницијативу Правног факултета, Универзитет у Источном Сарајеву већ неколико година је претплатник на базу EBSCO, а од 2022. године опет на нашу иницијативу и **базе Хајнонлајн**, што омогућује свестран научно-истраживачки рад. Наставници, сарадници и студенти Правног факултета, како у сједишту на Палама, тако и у одјељењу у Бијељини имају приступ овим базама. Факултет је годинама претплатник базе „Глосаријум“ из Србије, која обухвата приступ часопису „Избор судске праксе“ и богате Базе судских одлука. Надамо се да ће приступ овим и сличним базама бити омогућен током наредних година, на чему ће инсистирати Правни факултет, па позивамо наставнике и сараднике да се њима служе док не истекне претплата.

Увећању библиотечке грађе Библиотеке Правног факултета годинама доприносе бројни дародавци – институције, организације, правна и физичка лица.

Последњих година, Библиотека Правног факултета утростручила је библиотечки фонд и увећала га за око 11500 библиотечких јединица. До повећања броја публикација превасходно смо дошли сарадњом са институцијама и појединцима који су се одазвали на наш позив за размјеном и поклонима, као и куповином књига. Ипак, посебну захвалност дугујемо бројним работодавцима. Вјерујемо да ће појединци и установе, а поготово наши наставници и сарадници поклањањем књига, монографија, часописа и друге литературе из области правних и друштвених наука подржати рад Библиотеке Правног факултета.

На Правном факултету представљена су издања и услуге **Службеног гласника Републике Српске**, а договорени су и будући облици сарадње Правног факултета и Службеног гласника на основу Меморандума о сарадњи, који је закључен између Универзитета у Источном Сарајеву и Службеног гласника Републике Српске. Службени гласник је уручио наградну лиценцу за претраживање електронске базе најбољем студенту завршне године студија Правног факултета. Један од могућих облика сарадње могло би бити и издавање електронске збирке образаца правних аката, на чему би требало радити у 2024. години.

Неки од циљева у 2024. години требало би да буду и **повећање броја радова наставног кадра Правног факултета објављених у високоранжираним часописима** (прије свега у часописима реферисаним у WOS-у, SCOPUS-у, DOAJ-у, ERIH + бази односно часописима који су означени као Q1 у међународној бази *SCImago Journal Rank*), повећање броја монографија и других научних публикација, редовно објављивање постојећих периодичних публикација као и повећана цитираност радова чији су аутори наши наставници и сарадници, односно чији је издавач Факултет. **Повећана видљивост и доступност** су циљеви који се подразумијевају у дигиталном добу, чему ће бити посвећена додатна пажња у 2024. години.

2. Међународна сарадња

Успостављање и наставак међународне сарадње у 2024. години треба да буде претпоставка разноврсних заједничких активности, као што су: 1) Учесће у организовању заједничких научних скупова; 2) Сарадња при изради заједничких научно-истраживачких пројеката; 3) Суиздаваштво научних публикација са партнерима из иностранства; 4) Организовање предавања страних предавача на факултету; 5) Заједничко учешће у организовању лјетних школа; 6) Друге активности које буду процијењене као одговарајуће.

Факултет је, од 2012. године, посредством Универзитета у Источном Сарајеву, у чланству **Европске организације за јавно право (EPLO)**, са сједиштем у Атини. У овој организацији налази се више од 77 универзитета и научних института. Чланство у организацији, које треба наставити, пружа сљедеће могућности: 1) објављивање заједничких научних дјела са Организацијом (као што је случај са зборником *Public Law in Bosnia and Herzegovina: Trends and Challenges*, који смо објавили 2015. године); 2) објављивање радова наших наставника и сарадника у часопису *Central and Eastern European Legal Studies*, у чијем уређивању учествују и наши наставници (а поједини наставници већ су објавили радове на једном од свјетских језика, и позив је и даље отворен за све); 3) планирање заједничких научно-истраживачких пројеката; 4) учешће студената на лјетним школама које Организација одржава.

Сарадња са овом организацијом интензивирана је у неколико наврата претходних година посјетом њеног предсједника, проф. Флогантиса нашем универзитету и

факултету. Током ове и претходних година декан Правног факултета учествовао је у раду Управног одбора Европске организације за јавно право, чији је члан као представник Универзитета у Источном Сарајеву. Учествојући у раду ове међународне организације, договорено је неколико заједничких активности.

Прва активност је **заједничко организовање X, XI, XII и XIII Научног скупа поводом Дана Правног факултета**, који су одржани од 2021. до 2023. год. односно који ће бити одржан у 2024. години, а један од суорганизатора је и EPLO. У раду скупова из свих претходних година непосредно је учествовао предсједник EPLO проф. Флогаитис, који је био један од пленарних говорника на скупу. Осим њега, у раду скупова учествовало је још десетак професора који сарађују са EPLO, са најпрестижнијих европских универзитета, међу њима и професор са Оксфорда.

Друга активност је **учешће наших студената на Школи европског права и управе**, која је током 2023. године примила трећу генерацију наших студената, а ради у Атини. За ову школу, која траје три године и слуша се на енглеском језику, у току претходне три године пријавило се седамнаест студената нашег факултета, што показује њихову велику заинтересованост, али и спремност EPLO да им обезбиједи бесплатно школовање, што је за њих била јединствена прилика.

Трећа активност, која ће у 2024. години бити реализована у сарадњи са EPLO и Скупштином Брчко Дистрикта, је **реактивирање регионалне канцеларије EPLO у Брчком**, која ће постати центар разноврсних активности, у којима ће наш факултет активно учествовати, а могуће је и **отварање канцеларије у згради Правног факултета на Палама**.

Четврто, ове године, EPLO је званично **учесник у научно-истраживачком пројекту** о реформи изборног законодавства који реализујемо као носилац.

Факултет је током 2022. године обновио чланство у *International Association of Law Schools* (IALS). Такође, факултет треба да размотри приступање чланству и *South East European Law Schools (SEELS) Network*. У 2023. години Правни факултет **примљен је у чланство Европске асоцијације правних факултета** (*European Law Faculties Association – ELFA*). Асоцијација има сједиште у Лувену, у Белгији, а окупља око 150 правних факултета, углавном из Европе, али и шире. Дјелује као међународни форум за разговоре о темама које се односе на образовање правника, а сарађује и са владиним и другим установама, с којима има бројне потписане споразуме.

Чланство у овим асоцијацијама **омогућиће факултету** да: 1) буде признат и препознат као партнер у регионалним и европским оквирима; 2) поспијешу размјену наставника и сарадника, при чему ће наставници лакше добијати позиве да предају као гостујући предавачи, док ће студенти, уколико буду одобрени одговарајући пројекти, моћи да извјесно вријеме студирају на другим факултетима (један или два семестра); 3) учествује у конзорцијима за израду пројеката; 4) омогући својим наставницима и сарадницима учешће на научним конференцијама и објављивање радова у публикацијама ових асоцијација.

Универзитет у Источном Сарајеву ће током 2024. године интензивирати сарадњу са универзитетима из Италије (**Сасари, Парма, Бари, Катанцаро, Пескара**), Русије (**Москва, Јекатеринбург, Вороњез, Омск**), и Шпаније (**Валенсија**), на основу већ успостављених контаката. Током 2024. године, очекујемо потписивање споразума са неким од јавних универзитета из Руске Федерације (**Москва, Самара**), пошто се воде интензивни преговори о томе. Закључивање ових споразума претпоставка је за израду пројеката који ће бити поднесени на одобрење Европској комисији, а који ће омогућити размјену наставног особља и студената, организовање научних скупова, објављивање научних радова итд. Пошто су представници правних факултета са

поменутих универзитета учествовали у разговорима са представницима нашег универзитета, посебна сарадња се очекује у области правних наука.

На приједлог Правног факултета, Универзитет у Источном Сарајеву 2023. године потписао је **Споразум о сарадњи са Државним финансијским универзитетом из Москве**. Овај споразум ствара могућности за разноврсне облике сарадње два универзитета, посебно нашег факултета и правног факултета који дјелује у саставу Државног финансијског универзитета. Споразумом је предвиђена сарадња у области размјене наставника и студената, организовања гостујућих предавања (која су већ одржана у 2023. години), учешће у заједничким научно-истраживачким пројектима, заједничко организовање научних скупова и издавање научних публикација.

Током 2023. године, у два наврата Правни факултет су посјетили представници **Уралског федералног универзитета са сједиштем у Јекатеринбургу**, Руска Федерација. Договорено је да гостујућа предавања наших и руских професора почну током 2024. године, као први облик сарадње. Осим тога, започеће се са планирањем **једносеместралног онлајн курса на енглеском језику** на тему која је договорена, који ће похађати наши и руски студенти, а на српском и руском језику биће припремљен **заједнички уџбеник**. Изражен је обострани интерес да се припрема заједнички научно-истраживачки **пројекат**. Представници оба факултета исказали су спремност за припрему **заједничког мастер студијског програма**, за шта ће бити потребно извјесно вријеме, имајући у виду потребу припреме наставног плана и програма и добијање потребних сагласности ресорних министарстава. **Размјена наставника и студената** такође су облици сарадње који ће бити остварени, као и учешће на научним скуповима и објављивање радова у часописима и зборницима радова.

У 2023. години, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву иницирао је успостављање сарадње са **Факултетом правних и политичких наука Универзитета у Сегедину**. Декан Правног факултета проф. др Горан Марковић посјетио је Факултет правних и политичких наука Универзитета у Сегедину, на коме је одржао **гостујуће предавање**. Том приликом са деканицом Факултета правних и политичких наука проф. др Мартом Горог декан Марковић потписао је Споразум о сарадњи. Споразумом је предвиђена сарадња два факултета у више области дјеловања: размјена наставника и студената, организовање заједничких научних скупова, учешће на научним скуповима које факултети организују, заједничка издавачка дјелатност, учешће у заједничким научно-истраживачким пројектима и др. Током 2023. године, проф. др Свјетлана Ивановић **учествовала је на научном скупу** који је одржан у Сегедину у организацији Факултета правних и политичких наука.

У 2023. години, на **међународној размјени и усавршавању** доц. др Сања Крешталица боравила је у библиотеци Европског суда за људска права у Стразбуру. Циљ овог боравка било је научно истраживање о разумијевању и примјени доктрине стања нужде у пракси Суда.

У погледу међународне сарадње, у 2024. години треба наставити сарадњу и са **Center for International Legal Studies из Салцбурга**. Сарадња се огледа у томе што ова организација омогућава факултету да, без икаквих трошкова, угости предаваче из САД. Ријеч је о судијама или тужиоцима који, током двонедјељног боравка на Палама, држе предавања студентима, на енглеском језику, без симултаног превода, о темама из појединих грана права САД. У овој активности, на добровољној основи, обично учествује 20–30 студената. У оквиру сарадње коју остварујемо са Међународним центром за правне студије из Салцбурга, у марту ове године угостићемо **једног предавача из САД**, који ће током 15 дана држати предавања студентима.

Осим поменутих гостовања и предавања, током претходне три године успостављен је нови вид међународне сарадње. **Професори са угледних иностраних универзитета држали су предавања нашим студентима, а такође и наши професори држе предавања страним студентима.** Претходних година, таква предавања држали су у више наврата проф. др Ђовани Лобрано (*Giovanni Lobrano*), редовни професор Правног факултета Универзитета у Сасарију, и проф. др Ђовани Бранди Кордаско Салмена (*Giovanni Brandi Cordasco Salmena*), ванредни професор на неколико европских универзитета.

Током 2023. године, доц. др Марија Викторовна Кауракова, са Департмана за правно регулисање економске дјелатности **Финансијског универзитета при Влади Руске Федерације из Москве**, одржала је предавање на енглеском језику нашим студентима путем Зум платформе. Исто тако, студентима Финансијског универзитета при Влади Руске Федерације, доц. др Ђорђе Мариловић одржао је гостујуће предавање путем Webinar.Ru платформе, на енглеском језику.

Ову врсту активности, са учешћем још многих универзитетских наставника из иностранства, као и наших наставника, треба наставити и у 2024. години. У том смислу, треба **подстицати наставнике** на успостављање овакве сарадње са њиховим колегама који предају на престижним универзитетима у Европи и свијету.

Факултет је током претходних година организовао **правне клинике и школе**, у сарадњи са многим **међународним и домаћим организацијама** (надлежна министарства и институције Републике Српске, Федерације БиХ и БиХ, Мисија УНИЦЕФ у БиХ, Мисија УНХЦР у БиХ, Мисија ОЕБС у БиХ, Савјет Европе, Шведска агенција за развој *Sida*, Швајцарска влада, Амбасада САД у БиХ, Национални центар за државне судове – канцеларија у БиХ [NCSC], Биро за борбу против међународне трговине дрогом и спровођење закона Министарства иностраних послова САД, Биро за људска права Тузла, Центар за истраживање политике супротстављања криминалитету, Центар за људска права у Мостару и др.).

Током 2023. године, студенти Правног факултета учествовали су на сљедећим **клиникама, школама и такмичењима**: SLP Правна клиника „Вјештине заступања у кривичном поступку“, Регионална љетња школа људских права, Школа међународног хуманитарног права, Такмичење у симулацији кривичног поступка, Такмичење у симулацији суђења пред Европским судом за људска права, Школи медијског права, те неколико такмичења у бесједништву. У оквиру Правне клинике „Вјештине заступања у кривичном поступку“, судија Мел Фланаган одржала је предавање нашим студентима.

Одржавање правних клиника и школа, као и учешће на такмичењима **вишеструко је корисно**: 1) студенти стичу знања која не могу стећи, или у најбољем случају не могу стећи у толикој мјери на редовној настави; 2) студенти стичу практична знања и вјештине који ће им бити од користи по окончању студија; 3) сертификати који се додјељују студентима биће им од користи приликом запослења или ангажовања у својству приправника или волонтера, јер неке од ових међународних организација расписују конкурсе на којима предност имају кандидати са одговарајућим сертификатима; 4) факултет на овај начин успоставља и продубљује сарадњу са међународним организацијама, што може бити значајно и за остваривање других активности.

У 2024. години, осим поменутих правних клиника, школа и такмичења, могуће је организовати правне клинике и школе и на друге теме. Одржавање правних клиника, школа и такмичења добрим дијелом зависи од обезбјеђивања финансијских средстава из различитих извора, па ће задатак управе факултета бити да пронађе та средства. Да би овај циљ био постигнут, биће важно да се факултет пријављује на **конкурсе** које објављују домаће и међународне институције и организације. Управа факултета ће

подстицати наставнике и сараднике да пишу ове пројекте, али ће и сама проналазити финансијска средства и припремати одговарајуће пројекте.

Осим клиника, школа и такмичења, студенти Правног факултета треба да се пријављују на конкурсе за различите **практике и размјене у земљи и иностранству**. Поред већ устаљене студентске праксе у домаћим институцијама, попут РУГИПП-а, локалних заједница, адвокатских канцеларија, судова и тужилаштава, у 2024. години могуће је организовати размјену и праксу по узору на неке од спроведених у ранијим годинама.

На основу меморандума о пословној сарадњи који је закључен између **Народне банке Србије** и Правног факултета, у претходне три године по један наш студент у току љетних мјесеци боравио је на стручној пракси у овој институцији. Полазницима праксе био је обезбијеђен бесплатан смјештај и исхрана у ЈУ Студентски центар „Београд“, као и мјесечна накнада сваком полазнику у нето износу од 25.000 динара. Надамо се да ће ова пракса у Србији бити организована и у 2024. години, а управа факултета потрудиће се да буде тако.

ПРЕДСЈЕДАВАЈУЋИ ВИЈЕЋА

ДЕКАН

Проф. др Горан Марковић